

ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

EN AANVERWANTE REGELGEVING

2025/2026

redactie:

Mr. A.Th. Meijer

en

Mr. F.G. van Dam

Ars Aequi Libri

Nijmegen 2025

ISBN: 978-94-9333-353-6

NUR 822

© 2025 Ars Aequi Libri, Nijmegen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Ars Aequi Juridische uitgeverij.

Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j° het Besluit van 27 november 2002, *Stb.* 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de Stichting PRO (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp) te wenden. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich tot de uitgever te wenden.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is nagestreefd, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) deswege geen aansprakelijkheid.

Ontwerp: Nicolette Schuurman

VOORWOORD

Deze bundel, met daarin de Algemene wet bestuursrecht en de voor het bestuursrecht relevante wet- en regelgeving, is bedoeld voor de student of praktijkjurist die een handzame en betaalbare Awb-teksteditie zoekt.

Zoals elk jaar verschijnt de Awb-pocket bij aanvang van het nieuwe academisch jaar. De bundel is bijgewerkt tot en met 1 juli 2025.

De Awb is dit jaar niet fundamenteel gewijzigd. De wijzigingen zijn beperkt gebleven tot de bijlage bij de Awb en een paar wijzigingen van technische aard.

De eerstvolgende belangrijke wijziging zal zijn de inwerkingtreding van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (*Stb.* 2023, 183) op 1 januari 2026 (vgl.*Stb.* 2024, 321). Enkele onderdelen van deze wet waren al op 1 januari 2024 in werking getreden.

Het Besluit Fiscaal Bestuursrecht is op onderdelen gewijzigd (paragrafen 2 en 24; *Stcrt.* 2025, 7809). Daarnaast zijn nieuwe versies opgenomen van het Procesreglement bestuursrecht rechtbanken en de Procesregeling belastingkamers gerechtshoven. Deze nieuwe versies zijn van kracht sinds 1 juli 2025, respectievelijk 1 januari 2025).

Wij houden ons als altijd aanbevolen voor suggesties van gebruikers.

Alex Meijer (alex_meijer@xs4all.nl)

Famke van Dam (vandam@fdadvocatuur.nl)

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	.V
Inhoudsopgave	VII

ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

Hoofdstuk 1 Inleidende bepalingen.	1
Titel 1.1. Definities en reikwijdte	1
Titel 1.2. Uitvoering van bindende besluiten van organen van de Europese Unie	2
Hoofdstuk 2 Verkeer met bestuursorganen	2
Afdeling 2.1. Algemene bepalingen	2
Afdeling 2.2. Gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer	3
Afdeling 2.3. Verkeer langs elektronische weg	3
Hoofdstuk 3 Algemene bepalingen over besluiten.	8
Afdeling 3.1. Inleidende bepalingen	8
Afdeling 3.2. Zorgvuldigheid en belangenafweging.	8
Afdeling 3.3. Advisering	8
Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure	9
Afdeling 3.4a. Informatie over samenhangende besluiten	10
Afdeling 3.5. Coördinatie van samenhangende besluiten	10
Afdeling 3.6. Bekendmaking en mededeling	12
Afdeling 3.7. Motivering	13
Hoofdstuk 4 Bijzondere bepalingen over besluiten	14
Titel 4.1. Beschikkingen	14
Afdeling 4.1.1. De aanvraag	14
Afdeling 4.1.2. De voorbereiding	15
Afdeling 4.1.3. Beslistermijn	16
§ 4.1.3.1. Beslistermijn	16
§ 4.1.3.2. Dwangsom bij niet tijdig beslissen	16
§ 4.1.3.3. Positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen	17
Titel 4.2. Subsidies	18
Afdeling 4.2.1. Inleidende bepalingen	18
Afdeling 4.2.2. Het subsidieplafond	19
Afdeling 4.2.3. De subsidieverlening	19
Afdeling 4.2.4. Verplichtingen van de subsidie-ontvanger	20
Afdeling 4.2.5. De subsidievaststelling	21
Afdeling 4.2.6. Intrekking en wijziging	22
Afdeling 4.2.7. Betaling en terugvordering	23
Afdeling 4.2.8. Per boekjaar verstrekte subsidies aan rechtspersonen.	24
§ 4.2.8.1. Inleidende bepalingen	24
§ 4.2.8.2. De aanvraag	24
§ 4.2.8.3. De subsidieverlening	25
§ 4.2.8.4. Verplichtingen van de subsidie-ontvanger	25
§ 4.2.8.5. De subsidievaststelling	26
Titel 4.3. Beleidsregels	27
Titel 4.4. Bestuursrechtelijke geldschulden	27
Afdeling 4.4.1. Vaststelling en inhoud van de verplichting tot betaling	27
Afdeling 4.4.2. Verzuim en wettelijke rente	29
Afdeling 4.4.3. Verjaring	30
Afdeling 4.4.4. Aanmaning en invordering bij dwangbevel	31
§ 4.4.4.1. De aanmaning.	31
§ 4.4.4.2. Invordering bij dwangbevel.	31

Afdeling 4.4.5.	Bezwaar en beroep	32
Titel 4.5.	Nadeelcompensatie.	32
Hoofdstuk 5 Handhaving		34
Titel 5.1.	Algemene bepalingen	34
Titel 5.2.	Toezicht op de naleving	35
Titel 5.3.	Herstelsancties	36
Afdeling 5.3.1.	Last onder bestuursdwang.	36
Afdeling 5.3.2.	Last onder dwangsom	38
Titel 5.4.	Bestuurlijke boete.	39
Afdeling 5.4.1.	Algemene bepalingen	39
Afdeling 5.4.2.	De procedure	40
Hoofdstuk 6 Algemene bepalingen over bezwaar en beroep		41
Afdeling 6.1.	Inleidende bepalingen	41
Afdeling 6.2.	Overige algemene bepalingen	42
Hoofdstuk 7 Bijzondere bepalingen over bezwaar en administratief beroep		44
Afdeling 7.1.	Bezwaarschrift voorafgaand aan beroep bij de bestuursrechter	44
Afdeling 7.2.	Bijzondere bepalingen over bezwaar	45
Afdeling 7.3.	Bijzondere bepalingen over administratief beroep	48
Hoofdstuk 8 Bijzondere bepalingen over de wijze van procederen bij de bestuursrechter.		50
Titel 8.1.	Algemene bepalingen over het beroep in eerste aanleg	50
Afdeling 8.1.1.	Bevoegdheid.	50
Afdeling 8.1.2.	Behandeling door een enkelvoudige, meervoudige of grote kamer.	52
Afdeling 8.1.2a.	Conclusie.	53
Afdeling 8.1.2b.	Opmerkingen door anderen dan partijen	53
Afdeling 8.1.3.	Verwijzing, voeging en splitsing	53
Afdeling 8.1.4.	Wraking en verschoning van rechters	54
Afdeling 8.1.5.	Partijen	55
Afdeling 8.1.6.	Getuigen, deskundigen en tolken	56
Afdeling 8.1.6a.	Verkeer langs elektronische weg met de bestuursrechter	57
Afdeling 8.1.7.	Verzending van stukken	59
Titel 8.2.	Behandeling van het beroep in eerste aanleg	60
Afdeling 8.2.1.	Griffierecht.	60
Afdeling 8.2.1a.	Algemene bepaling.	60
Afdeling 8.2.2.	Vooronderzoek	60
Afdeling 8.2.2a.	Bestuurlijke lus	62
Afdeling 8.2.3.	Versnelde behandeling.	63
Afdeling 8.2.4.	Vereenvoudigde behandeling.	63
Afdeling 8.2.4a.	Beroep bij niet tijdig handelen	64
Afdeling 8.2.5.	Onderzoek ter zitting.	65
Afdeling 8.2.6.	Uitspraak.	67
Afdeling 8.2.7.	Tussenuitspraak.	69
Titel 8.3.	Voorlopige voorziening en onmiddellijke uitspraak in de hoofdzaak.	70
Titel 8.4.	Schadevergoeding	72
Titel 8.5.	Hoger beroep	73
Titel 8.6.	Herziening	75
Hoofdstuk 9 Klachtbehandeling		76
Titel 9.1.	Klachtbehandeling door een bestuursorgaan	76
Afdeling 9.1.1.	Algemene bepalingen	76
Afdeling 9.1.2.	De behandeling van klagschriften	76
Afdeling 9.1.3.	Aanvullende bepalingen voor een klachtadviesprocedure	77
Titel 9.2.	Klachtbehandeling door een ombudsman	78
Afdeling 9.2.1.	Algemene bepalingen	78

Afdeling 9.2.2.	Bevoegdheid	78
Afdeling 9.2.3.	Procedure	80
Hoofdstuk 10	Bepalingen over bestuursorganen	82
Titel 10.1.	Mandaat, delegatie en attributie	82
Afdeling 10.1.1.	Mandaat	82
Afdeling 10.1.2.	Delegatie	83
Afdeling 10.1.3.	Attributie	83
Titel 10.2.	Toezicht op bestuursorganen	84
Afdeling 10.2.1.	Goedkeuring	84
Afdeling 10.2.2.	Vernietiging	85
Afdeling 10.2.3.	Schorsing	85
Hoofdstuk 11	Slotbepalingen	86
Bijlage 1	Regeling rechtstreeks beroep (artikel 7:1, eerste lid, onderdeel g)	86
Bijlage 2	Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak (artikelen 8:5, 8:6, 8:7, 8:105 en 8:106)	88
Hoofdstuk 1	Van beroep uitgezonderde besluiten	88
Hoofdstuk 2	Beroep in eerste aanleg bij een bijzondere bestuursrechter	92
Hoofdstuk 3	Beroep in eerste aanleg bij een andere rechtbank	98
Hoofdstuk 4	Hoger beroep	102
Bijlage 3	Regeling verlaagd griffierecht (artikelen 8:41 en 8:109)	107

AANVERWANTE REGELGEVING

Wet open overheid	109
Wet Nationale ombudsman	127
Algemene termijnenwet	135

LAGERE REGELGEVING

Besluit proceskosten bestuursrecht	137
Besluit maximumtarieven open overheid	141
Besluit bestuursorganen WNo	143
Besluit Fiscaal Bestuursrecht	145
Procesreglement bestuursrecht rechtbanken	161
Procesregeling belastingkamers gerechtshoven 2025	181
Procesregeling bestuursrechterlijke colleges 2014	187
Procesregeling vreemdelingenzaken 2014	193
Register	195